

BERRY

AKADEMIJA

Izdaje:
Privredna komora Srbije

Redakcija:
Veljko Jovanović,
Ana Lapčević
Nevena Despotović

NAŠA MISIJA

Privredna komora Srbije uz podršku GIZ-a otpočela je projekat „Berry Academy“ koji će u narednom periodu pokušati da okupi sve učesnike u lancu vrednosti u proizvodnji i distribuciji jagodastog voća, a u cilju obezbeđivanja sigurnosti i održivosti ovog važnog segmenta voćarske proizvodnje.

Online bilten *BERRY AKADEMIJA* deo je ovog projekta i biće dostupan svima koji žele da se informišu o jagodastom voću, njegovom tržištu, trendovima i inovacijama. Bilten će u početku izlaziti jednom mesečno, a prema potrebama i češće.

UVODNIK

Veljko Jovanović –
savetnik predsednika PKS

BAJKA O ZEMLJI MALINE

Srbija je voćarska zemlja. Iz godine u godinu smo sigurniji u tu tvrdnju, statistika je prilično jasna, ali i novija istorija govori joj u prilog. Prvih četrdeset godina dvadesetog veka bili smo vodeći proizvođači šljive u svetu, a i posle toga ostajemo u prvih pet. Danas šljive nisu naš glavni adut. Poslednjih decenija mi smo definitivno zemlja maline. Stotine hiljada tona srpske maline već godinama odlazi, uglavnom u evropske zemlje i to gotovo sva smrznuta. Srpske kompanije izvezle su na primer 2021. godine 106 hiljada tona smrznute maline u vrednosti od preko 466 miliona evra. Svaki od prvih osam izvoznika prošle godine prevezao je robe u vrednosti od preko 10 miliona evra. A to je samo malina. Kada tom dodamo kupinu, poslednjih godina i borovnicu, mi smo definitivno kraljevi bobica.

Pa šta je to onda što ovu bajku sprečava da se završi srećno? Zašto ne slavimo pobjedu i radosni delimo „plen“? Kako to da u zemlji jagodastog voća berači kukaju na nadnice, „malinari“ na cenu, a izvoznici na tešku situaciju na tržištu?

Dozvolite mi da na sekund budem ličan i prisetim se pradedinog malinjaka na obroncima Suvobora. To su lepa sećanja, porodica, berba, neponovljivi miris Vilameta, zadovoljstvo zbog izvesne zarade koja je u tu porodicu kao i u mnoge druge donosila sigurnost i školovala generacije dece. Iskreno, ne sećam se da se tada kukalo na cenu, verovatno jeste pomalo, ali na kraju, taj malinjak je opstajao godinama i služio svrsi. No, to su emocije, a njima nema mesta u poslu. Ne sećam se prinosa koji je moj Aleksije imao, ali znam da je deda jednog od današnjih vlasnika velike izvoznice firme lagano prelazio 20 tona po hektaru. Mnoge su dede tako prolazile, takmičili se među sobom u prinosima i slikali se pored nabujalih lastara.

Statistika kaže da je danas prosečan prinos u Srbiji nešto preko 6 tona. Mnogi sumnjaju u tu cifru, ali iako je i za koju tonu veća, opet nas dede šiju za glavu.

Usudio bih se da kažem da je to neoprostivo. Hajde da se za trenutak odmaknemo od osećaja nepravde koji neguju pojedini proizvođači i osećaja ugroženosti od države kome su skloni izvoznici pa da konstatujemo da su, ako cifre nastave tim trendom, jedni i drugi u ozbiljnom problemu. Nema te cene koja će zadovoljiti proizvođača koji ne prebaci deset tona po hektaru kao što nema srećnog izvoznika koji ima nesrećnog kooperanta. Jedni bez drugih ne mogu, a ako izuzmemo česte, ponekad nespretno intervencije

države, ove dve glavne karike do sada nisu uspele da shvate da slabost njihove veze utiče na ceo lanac.

Sadni materijal u Srbiji je u proseku u očajnom stanju. Iako država već godinama vraća pola novca za sadni materijal, stubove, žicu... mnogi uzgajivači zasade podižu nesertifikovanim sadnim materijalom, đubrivo primenjuju odokativnom metodom, ne rade analizu zemljišta, ne pitaju stručne službe i ne pale kompjuter osim kada treba da pogledaju koja je danas cena maline. Sa druge strane, izvoznici, zadovoljni imperijama koje su podigli, često zaborave da podele znanje sa svojim proizvođačima, a pre svega strahuju od njihovog udruživanja umesto da sami stimulišu takve zadružne priče koje bi osnažile ceo lanac i snabdele ga najjačom municijom – znanjem i tehnologijom.

Da ima i pozitivnih priča i primera, govori ekspanzija borovnice i konzumnih sorti maline. Naravno da iza ovih projekata stoji ogroman novac, kada se uporedi sa investicijama prosečnog malinara iz na primer iz Prijepolja, ali način razmišljanja je ključan. Izgleda da selo na bolje menjaju novopečeni seljaci, investitori iz grada koji znaju šta ne znaju i nije ih sramota da pitaju. Nauka je pomogla da moderna borovnica kojoj gotovo ni jedno zemljište u Srbiji ne prija, doživi takvu ekspanziju, da su njeni izvoznici iz Srbije već postali poznati u svetu. Zašto onda malina kasni, a mnogi će reći da je ona korov koji je neuporedivo lakše proizvesti?

Takođe, a ovo je jedno od najvažnijih pitanja, zašto Srbija u svetu mimo trgovinskih lanaca u koje naša malina dospeva pod raznim imenima svetskih brendova, često i bez natpisa „made in Serbia“, nije prepoznata upravo po malini? Zašto smrznuta malina nije Srbiji ono što je Tekila Meksiku, vino Francuskoj, lešnik Turskoj ili paradajz Italiji?

Odgovor na ovo pitanje zahteva poseban tekst i rado ćemo mu se posvetiti u narednim brojevima. Za početak, hajde da se vratimo dedama i uzmemo od njih „pelcer“ za ono što valja, a onda odemo koju godinu u budućnost i razmislimo kako bismo naša znanja unapredili stvarajući brend koji će ostati nekoj sutrašnjoj deci.

Ukrajina odlučna da postane *globalni lider* u izvozu smrznute maline

Navodeći da je to pravo čudo usred rata u Ukrajini, ali tokom poslednjih pet godina izvoz iz Ukrajine je porastao za neverovatnih 300%. Istovremeno, izvoz Srbije je pao za 35%, a Poljske za 26%. Praktično, Ukrajina je svake godine izvozila 45% više, uzimajući tržišni udeo od Srbije i Poljske navodi EAST FRUIT.

Pre samo deset godina ova zemlja izvozila je samo 1% od onoga što izvoze Srbija i Poljska dok je u 2023. dostigla polovinu srpskog izvoza i 43% poljskog. Andri Jarmak iz FAO kaže da je kada pogledamo neto izvoz, Ukrajina izvezla praktično kao Poljska budući da je veliki deo poljskog izvoza zapravo re-eksport iz Ukrajine. Srbija čini slično iako je reeksport iz Ukrajine mnogo manji. Podaci kažu da izvoz iz Srbije i Poljske opada već treću godinu.

Citirajući dalje eksperta iz FAO, EAST FRUIT navodi da iako Ukrajina danas izvozi jeftinu malinu Poljskoj, uz malo napora i brendinga moći će da se pozicionira na tržištu i poveća profitabilnost industrije. U ovom trenutku iz jasnih razloga mnoge kompanije iz Ukrajine čekaju sa investicijama.

Izvor – online magazin EAST FRUIT

Izvoz smrznute *organske maline*

RAST IZVOZA SRPSKIH „ORGANACA“

Nije tajna da srpska organska proizvodnja najbolje rezultate poslednjih godina beleži u izvozu. U 2022. izvezli smo organskih proizvoda u vrednosti od preko 68 miliona evra. Kada pogledamo strukturu izvoza, jasno je da jagodasto voće beleži sjajne rezultate. Smrznuta malina vlada i u izvozu organske hrane pa dostiže vrednost od preko 26 miliona evra, dok je za njom smrznuta kupina sa 10,5 miliona. Sušena malina prelazi 5 miliona, dok se na listu upisala i suva jagoda sa preko milion evra. Ovi podaci mogu da budu i mnogo veći, ali su trendovi jasni i konstantno pozitivni.

izvoz organske maline - količine

